

Dragi Milin

DRAGAN PANIĆ, Skice za spomenike

Moderna galerija, 27. 12. 2007 - 31. 01. 2008.

Popunjavajući slobodne termine, kragujevački Narodni muzej je u svojoj Modernoj galeriji priredio jednu zanimljivo realizovanu izložbu vajara Dragana Panića, Kragujevčanina, koji je umro još 1992. Panićeva dela nalaze se u zavičajnoj zbirci kragujevačkoj muzeja, ali ova institucija tek 17 godina po smrti umetnika priređuje prvu njegovu izložbu. Kada bi to bila studiozna izložba, o celovitom opusu ovog vajara koji je samo u Kragujevcu podigao desetak spomenika i važi za uglednog umetnika, „rupa“ se ne bi spominjala, isplatilo bi se čekati toliko godina. Ali, kada se ceo kataloški tekst o izložbi - „Autorski koncept i realizacija Tatjana Milosavljević, viši kustos istoričar umetnosti, i Predrag Čile Mihajlović, likovni umetnik fotografije ULUPUDS“, od ukupno 4 rečenice svede zapravo na tumačenje jedne druge izložbe Panićevog opusa, održane u kragujevačkom Muzeju u Spomen parku decembra 2006, onda se „rupa“ uvećava. I traži razjašnjenje.

Stručnjacima Narodnog muzeja u Kragujevcu godinama se zamera na inertnosti. Naročito na ignorisanju nekoliko kragujevačkih umetnika, inače relevantnih predstavnika kragujevačkog savremenog likovnog kruga, koji su pomrli poslednjih petnaestak godina, među kojima je i Panić, kojima su stručnjaci kragujevačkog muzeja još uvek „dužni“ makar retrospektivne izložbe, ako ne studijske, sa ozbiljnim, monografskim katalogom. Ali, umesto stručnjaka muzeja, retrospektive su jednom od umrlih umetnika, Jevti Azdejkoviću, održali najpre likovni kritičar Mihailo Kandić 2000. godine u svojoj Galeriji 113, i 2006. Galerija „Mostovi Balkana“. No, muzej se nije oglašavao. Onda je Mihailo Kandić 2006. priredio izložbu skulptura Dragana Panića, svih preostalih zapravo skulptura Panićevih, koju je naslednica, gospođa Vasiljević, poklonila Spomen parku „21. oktobar“ da bi bile spasene od daljeg propadanja. Objavljen je tim povodom i kataloški tekst u kome je Draganu Paniću određeno mesto u istoriji kragujevačke skulpture, pored izuzetnog realiste Simeona Roksandića i akademika Nikole Koke Jankovića. U TV

emisiji posvećenoj izložbi i neobičnom poklonu – retko se nečija umetnička ostavština tako nesebično poklanja – likovni kritičar Mihailo Kandić povezo je Panićevu spomeničnu skulpturu sa Mikelandelovom, sa njenim karakterističnim pokretom, snagom, moćima. Istovremeno je istakao liriku i intimizam Panićevih izvrsnih aktova. I ponovio da je Paniću mesto među tri najznačajnija predstavnika kragujevačke skulpture. Tek godinu dana posle ove izložbe, stručnjaci kragujevačkog muzeja priređuju svoju prvu izložbu Paniću, sa nekoliko njegovih minijatura, od dvadesetak „minijaturica“, koliko su isti stručnjaci još 1993. godine odabrali kao najvrednije za svoju muzejsku zbirku iz Panićevog opusa koji im je ponuđen. Da bi zakrpili „rupe“ u slobodnim terminima muzeja, kako se zaključuje po neobičnoj dužini izložbe, po izuzetno skromnom katalogu za tako uglednog vajara, koji je studije na Školi lepih umetnosti u Parizu završio 1939, izlagao po evropskim metropolama, podigao 1935. spomenik Kralju Aleksandru kod Čuprije, monumentalne spomenike Kragujevčanima koje su Nemci streljali oktobra 1941, popularne fontane u kragujevačkim parkovima. U ovom razlazu sa svojim obavezama prema tako uglednom umetniku, možda je najneobičnija poruka „autora koncepta“ Panićeve izložbe pod nazivom „Dramatično, monumentalno“: „Bez obzira na skorije pokušaje predstavljanja njegovog velikog dela i opusa, on, ipak, zaslužuje jedno celovito i tačno, stručno istraživanje i tumačenje.“ Tako je viši kustos Tatjana Milosavljević još jednom ostala u raskoraku sa strukom, dokazujući da nije slučajna njen neodmeren, u struci neprimeren rečnik koji koristi u katalogima izložbi. Ovog puta vokabular je u redu, ali joj se omaklo da pogrešno saopšti svoju misao, ono što nije želela. Da potvrdi svoju spomenutu inertnost u struci. Jer, Dragan Panić, njegovo delo, struka, javnost, čekaju od 1993. godine, od kako je Milosavljevićka preuzela odabrane skulpture ovog vajara, da kao kustos i završi svoj pre petnaest godina započeti posao i stručno istraži i istumači „njegovo veliko delo“. Inače je postavka izložbe bila neuobičajena za Modernu galeriju, gde se uglavnom poređaju eksponati duž zidova galerije: sa ogromnim fotografijama 4 minijature Panićevih skica spomenika u gipsu, koje su isto tako deo postavke, na postamentima. Tu su i reflektori koji obasjavaju ovaj neobičan prostor zatamnjen zavesama koje zaklanjaju pogled u Galeriju. Ali, sve je to bila jedna prazna predstava, bez one očekivane, konačne ocene o Paniću.